

Muzeumi daguerrotypok.

— Kezdelemény. —

E. M. 1848. szeptember 4.

Egy cseh festőnek van egy érdekes rajzgyűjteménye, mely satirikus jelekkel különböző sorozatából áll. Ismerik ma már mindenütt, ahol a rajz annak a háborus irányzatnak a szolgálatában áll, mely a mai korrupciós erkölcsi, politikai és társadalmi rendszert akarja lejárni. Nálunk ezek a satiriák az „Assiette au beurre” című forradalmi élclap és a „Simplicissimus” rajzolóinak révén ismeretesek. Nagyon egyszerű a témájuk. Abban a kétféleségükben mutatják be a társadalom oszlopait, amint eredeti természetük és szándékaik szerint a valóságban mutatkoznak. Vagy: amilyeneknek álarc alatt látszani akarnak. Feltesszük, hogy ezen információ után némelyek még mindig nem tudják miről van szó, előszedjük tehát a hazai példákat. A koalícióknak elsőseget adunk a sorrendben, ezt ne vegye senki rossz néven tőlünk. A koalíciós erkölcs sok mindenre megtanított bennünket, szegény világtalanokat és tévelygőket. A koalíció azt mondta „éljen a haza, éljen a hon” és nekivetette a vállát egy nagyszerű nemzeti küzdelemnek. Ez volt az álarc alatti munka. A nép fele olyan arcot látott, melyen művészi kivitelben a honfibu és nemzeti fájdalom összes vívmányai ki voltak térképezve. Bizalomkeltés okából paszományos ruhát és sarkantyus csizmát öltöttek magukra a vezérek, aztán, mikor jól elvégezték a dolgukat, elmentek Bécsbe, paktáltak Rozáliától kezdve mindenkiel s nyeregbe ülve, megcsináltak készségesen, lelkifurdalás nélkül mindent, még azt is, amire a darabontok sem vállalkoztak. Aztán átöltöztek ismét valóságos belső titkos tanácsosj reformruhákba, Lipót-rendi frakkba és énekel boldogan mai napig. Bécsnek engedelmesebb szolgái nálunknál soha nem voltak, ezt mutatja róluk a valóság, mikor néha föllebbenti az álarcot a rövidlátók szeméi előtt is.

Az álarc és a valóság emez ellentéteit ott találjuk aztán valamennyi hatalmi intézménynél és vállalkozásnál. Az állam dicsőíti a kulturát, balkezével pedig methyl-alkoholt csepegtet a denaturált spirituszokba. Szerényi magasztalja a vallást, közben a miniszterség elnyerésére veti ki hálóját. Polónyi védi az erkölcsöket, a hátsó ajtón pedig magához csábitja Schönberger Rozát. Kossuth Ferenc hazaszállítja apja hamvait, de részletekben eladogatja a hamvak frissen tartására gyűjtött jeget. Hát Apponyi mit vétett gyönyörű nemzeti dallamaival. Ezer tagból álló hivatal urasan megélhetne ezeknek az ellentéteknek statisztikus nyilvántartásával, melyekből az utókor megkapná pontosan a mai társadalom erkölcsrajzát. Miért volna éppen a Nemzeti Múzeum az, mely távol áll ezektől a specialitásoktól. Szabad-e egy nagy történelmi intézmény testületét megsérteni azzal, hogy magánóráikban éppen ők az egyedüliek, akik nem tudják, mit miért cselekszenek. Nem szabad. Ösztönünk érzi és sugallja, hogy ilyen sértést a Múzeum urai ellen nem lehet elkövetni, mi tehát stilszerűek leszünk és a daguerrotypiai segítségével rögzítjük meg ezen aktualitásra felvergődött intézmény fény- és árnyképeit.

A szerencsétlen végű Kovács László sikerkasztásai leleplezésekor egy jól értesült ember így szólott: Nagy változások fognak következni. Változások alatt személyek meneteletét és jövetelét értette. Meg is nevezett nyomban néhányat. A menendők közé sorozta Szalay Imrét, dr. Fejérpataky Lászlót, dr. Áldassy Antalt és Kollányi Ferencet a főbbek közül. Szalay Imre helyébe, aki az összes muzeumi osztályok élén áll, mint igazgató, rang szerint Fejérpataky László következne. Csakhogy muzeumi igazgató Hampel József is szeretne lenni. Könyvtárigazgató pedig dr. Sebestyén Gyula, aki két évig a néprajzi tárhoz vezényeltette magát kormánybiztosnak s most magasabb hatáskörre vágyik. Vagy a néprajzi tár, vagy a könyvtár,

de a kettő közül egyik okvetlenül kell neki. De vannak még egyéb állások is. Például a Kollányi, aki a Széchenyi-család bizalma alapján jutott a könyvtárhoz és a rangsorban mindjárt Fejérpataky után következett. Ott van még az Áldássy is, aki mint levéltári vezető Kováts László főnöke volt s a sikkasztások miatt, mint hivatali főnök kompromittálva van. Az ő állását Szabó László nevű dzsentimén szeretné elnyerni. A többi hivatali állások egyelőre nem számítanak. A tisztviselők váriák, hogy miként fog alakulni a dolog s mi lesz a vizsgálat eredménye. Mert, hogy vizsgálat van és lesz, arról nem is lehet többé beszélni. A Múzeum irányában a közoktatási minisztérium ugyanis nem valami nagy szimpátiákkal viseltetik. Molnár Viktor államtitkár és Szalay Imre muzeumi igazgató között már évek óta feszült viszony uralkodik s ez a feszültség adott esetekben kisebb-nagyobb összetűzésekben is megnyilvánult. Szalay Imre állása már eddig is meg volt ingatva s nyugdíjaztatására negyven évi szolgálati idejével argumentáltak. De ugyanakkor forgalomba jöttek az igazgatói állásra más nevek is, nevezetesen: Boncz Ödön, K. Lippich Elek és Szász Károly. Aki a viszonyokat ismeri, könnyen megállapíthatja, hogy a Kováts-féle sikkasztások a mostani vezetőségre irányatosan vannak beállítva. A háttérben a közérdek hangoztatásával személyes aspirációk húzódnak meg s nagyobbá akarják az esetet duzzasztani, mint a minő valójában. Sikkasztások minisztériumokban, állami hivatalokban és magánintézeteknél napirenden levő dolgok. Bizalmi állásokban levő emberek pedig nemcsak a muzeumi okleveleket, hanem minisztériumi aktákat is ellopkodnak, de pusztán ezen a címen más existenciákat letörni nem lehet. A Nemzeti Múzeumból ma, két év múlva és bármikor, még a mostani keserű példák ellenére is lothat bárki, ha lopni akar, mert olyan ellenőrzést még nem találtak ki, mely a tolvajok ellen teljes biztosítékot tudna garantálni. Legfeljebb egy esetben, ha minden jövetelnél és távozásnál egyenként megmotoznák az összes alkalmazottakat. Ebben az esetben a családok más módját kellene a sikkasztóknak kitalálni.

A régiségtárban évekkal ezelőtt a mostanéhoz hasonló esetek szintén előfordultak, a vizsgálat eredménye pedig az lett, hogy a bűnösök és bűnrészesek megkapták büntetésüket, a vezetőket azonban nem nyugdíjazták. A polgárdi „tripoz“-esetre például ki emlékezik ma. Vagy a Jekelfalussy díjnak által elkövetett éremlopásokra. Ez utóbi pedig meglehetősen nagy összegekbe ment s akkor is véletlen révén tudták megállapítani, hogy a sikkasztók muzeumi tárgyakat tulajdonítottak el. De meg kell e helyen még egyet jegyeznünk. A Nemzeti Múzeumban évtizedek óta nem volt hivatalos vizsgálat. Nem csak a könyvtárban, hanem a többi osztályokban sem. És ezekben a többi osztályokban még jóval furcsább állapotok uralkodnak. A régiségtárnak van többek között egy „K ö t á r“ nevű gyűjteménye, hol évtizedek óta fel van halmozva tömegekben mindenféle régebbi ajándék és vétel. A laboránsok kivül senki sem tudja, hogy ebben a gyűjteményben negyvenötven év óta micsoda tárgyak halmozódtak fel. A természetrajzi osztály ásvány-, állat és növénytári gyűjteménye jókora része szintén nincs kiállítva, mert nincsen számukra hely. Ezek mind állami tulajdonot alkotnak s évtizedek óta leverhettek a kiállított gyűjteményekkel abban az állapotban, hogy hivatalos ellenőrzést nem gyakoroltak felettük.

A mostani állapotok rendezését személyi viszonylatokban is más alapon kellene megkezdni. Elv gyanánt kellene kimondani, hogy többféle hivatalt muzeumi tisztviselők nem viselhetnek. Fizesse meg az állam tisztességesen őket, de szüntesse meg azt a képtelen állapotot, hogy három, négy, öt hivatalt is betölthessen egyegy tisztviselő, hogy végül egyiknek se tudjon megfelelni. Most a következő a helyzet: Dr. Fejérpataky László, mint egyetemi tanár rendes állami fizetést huz. Ez a főhivatala. Mellékállásai: a könyvtárigazgatóság, havi száz forint tiszteletdíjjal és lakással; az Országos Könyvtárak és Múzeumok főfelügyelőségének megbízottja, a Turul szerkesztője, a Heraldikai Társaság alelnöke stb.

Dr. Hampel Józsefnek szintén több hivatalai vannak. Egyetemi tanár, régiségtári igazgató, az Archeológiai Értesítő szerkesztője, a Régészeti Társulat elnöke és mi egymás. A Nemzeti Múzeumban tiszszobás lakással bir. Krenner József egyetemi tanársága mellett ásványtani igazgató, Kollányi Ferenc jaáki apát és igazgató is egy személyben, aki ezenkivül a „Magyar Könyvszemlélt“ is szerkeszti. Dr. Sebestyén Gyula igazgató ör, az Etnografia szerkesztője, a Néprajzi Társaság alelnöke, Zalamegyében földbirtokos, Budapesten pedig háziur. Hogy kereskedelmi és gazdasági irányban is bokrosan el van foglalva, bizonyítja az a cégtáblácska, mely József-utca 6. számú lakásának földszinti üzleti helyiségében (lépcsőház) ki van aggatva és ezt hirdeti:

Badacsonyvidék bortermelése

Kisüstön főzött

TÖRKÖLYPÁLINKA.

Dr. Sebestyén Gyula Balaton-szepešdi bortermelése.

Törkölyitalok mellett termel dr. Sebestyén még kiváló borokat is az emberiség számára. Úvegenként egy forinttól feljebb. Aztán szeptemberi birtokának a rendbentartása is jár némi gondokkal. Aztán háziuri tevékenységére is időt kell fordítani. Hogyan fér ez a sokféle munka össze aztán a hivatalos elfoglaltsággal, vagy ami még ennél is lényegesebb, a muzeális ügyek fejlesztésével.

Dr. Áldássy Antal dús gazdag férfit, aki hat-ezer forint állami adót fizet, muzeumi ör, birtokos, háziur, részvénytulajdonos, egyetemi magántanár, a Turul segédszerkesztője, a Történelmi Társulat választmányának tagja, a Heraldikai Társaság jegyzője és így tovább. Igaz ugyan, hogy az összes létező állami és magánhivatalok között a Nemzeti Múzeumnak van a legrövidebb hivatalos munkaideje, napi négy óra, délelőtt 9 órától délután 1-ig, de akinek szerkeszteni, jegyezni, magántanárkodni, birtokokat vezetni és háziuraskodni kell egyszerre s ráadásul még tudományos működést is kifejtetni: mikor ér rá ezek végzésére? Mikor három év előtt dr. Schönherr Gyula igazgató-ör megöregült, maguk a muzeumi tisztviselők is csodálkoztak rajta, hogy hányféle hivatala volt. Hát azon ki csodálkozik, hogy a mostaniak a tudomány, hivatal és közigazdaság virányai között hányféle munkakörben forgácsolják szét erejüket? A fiatal nemzedék miegyebet láthat ezekből a példák közül, mint hogy a muzeumi tisztség olyan jó cégér, hogy annak segítségével mindenféle társadalmi és hivatali előnyöket meg lehet szerezni. Van is közöttük már egy-kettő, aki ezen a nyomon irányítja hajócskáját a sikerek vizzeire.

Zuboly.

(Vége köv.)